

Proszę przekazać do Komisji:

Finansów Publicznych / Infrastruktury i Środowiska /
Edukacji / Kultury, Sztuki i Współpracy z Miastami
Partnerskimi / Zdrowia i Polityki Społecznej /
Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego /
Sportu i Turystyki / Statutowo-Prawnej / Rewizyjnej /
Skarbu, Wniosków i Petycji /

Projekt

Nr 1140

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miasta Nowego Sącza

Krzysztof Gluc

-951-

UCHWAŁA NR .../.../2023
RADY MIASTA NOWEGO SĄCZA
z dnia ..... 2023 r.

w sprawie poparcia dla starań zmierzających do uzyskania odszkodowań za straty wojenne, jakie poniosła Polska, w tym miasto Nowy Sącz z powodu agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), Rada Miasta Nowego Sącza na wniosek grupy radnych, uchwała co następuje:

§ 1.

Rada Miasta Nowego Sącza:

- mając na względzie pamięć o ofiarach zbrodni niemieckich, które nie doczekały się zadośćuczynienia, oraz ogromniszyszczeń dokonanych na terenie Polski na skutek napaści i późniejszej okupacji niemieckiej, w tym również na Sądecczyźnie,
- nawiązując do Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 września 2022 r. w sprawie dochodzenia przez Polskę zadośćuczynienia za szkody spowodowane przez Niemcy w czasie II wojny światowej oraz Uchwały nr 51 Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie konieczności uregulowania w stosunkach polsko-niemieckich kwestii reparacji, odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu strat, jakie Polska i Polacy ponieśli z powodu bezprawnej napaści Niemiec na Polskę w 1939 r. oraz późniejszej okupacji niemieckiej,

wyraża poparcie dla starań zmierzających do uzyskania odszkodowań za straty wojenne, jakie poniosła Polska, w tym miasto Nowy Sącz z powodu agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945

§ 2.

Uzasadnienie poparcia stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Rady Miasta Nowego Sącza.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Swome Milerczyk
Krzysztof Gluc
Renata Cielieba
Krzysztof Gluc

Grzegorz Ryszard
Grzegorz Ryszard

Uzasadnienie

w sprawie wyrażenia poparcia dla starań zmierzających do uzyskania odszkodowań za straty wojenne, jakie poniosła Polska, w tym miasto Nowy Sącz z powodu agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945

Rada Miasta Nowego Sącza, miasta tragicznie doświadczonego zbrodniami i rabunkiem niemieckiego okupanta w latach 1939-1945, mając na uwadze ogrom zniszczeń jakich doznało miasto i cierpień ludności miasta, przyjmuje uchwałę w sprawie poparcia dla starań zmierzających do uzyskania odszkodowań za straty wojenne, nawiązując do Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 września 2022 r. *w sprawie dochodzenia przez Polskę zadośćuczynienia za szkody spowodowane przez Niemcy w czasie II wojny światowej* (M.P. 2022 poz. 902) oraz Uchwały nr 51 Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2023 r. *w sprawie konieczności uregulowania w stosunkach polsko-niemieckich kwestii reparacji, odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu strat, jakie Polska i Polacy ponieśli z powodu bezprawnej napaści Niemiec na Polskę w 1939 r. oraz późniejszej okupacji niemieckiej* (M.P. 2023 poz. 423), **wyrażając tym samym swoje poparcie dla starań zmierzających do uzyskania odszkodowań za straty wojenne od Niemiec, jakie poniosła Polska, w tym miasto Nowy Sącz z powodu agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945.**

Polska była podczas II wojny światowej krajem najdotkliwiej dotkniętym zniszczeniami wojennymi, z największymi procentowo stratami ludzkimi – w odniesieniu do liczby ludności, rozkradzionym majątkiem, zagrabionymi środkami finansowymi i zrujnowaną gospodarką. Polacy ginęli w obozach koncentracyjnych, więzieniach, egzekucjach, umierali wskutek epidemii i chorób, z braku właściwej opieki medycznej. Pracowali niewolniczo w obozach pracy i na robotach na terenie III Rzeszy Niemieckiej. W ramach prowadzonej przez okupanta niemieckiego akcji eksterminacji ludności żydowskiej Niemcy wymordowali praktycznie całą mniejszość żydowską. Trzeba zaznaczyć, że Polska była jedynym krajem, gdzie za pomoc ludności żydowskiej groziła kara śmierci. W tym czasie Niemcy wykorzystywali cały potencjał polskiej przedwojennej gospodarki do własnych celów wojennych, a podczas opuszczania ziem polskich w latach 1944-1945 rabowali wyposażenie i niszczyli pozostawiane obiekty.

Nowy Sącz, który przed wojną był miastem powiatowym, doświadczył wielorakich form zbrodni, prześladowań i skutków niemieckiej polityki okupacyjnej. Nie ominęły ludności i gospodarki miasta, ze strony Niemców, żadne represje i rabunek. Wynikało to z działalności zainstalowanego w mieście licznego aparatu policyjnego na czele z Komisariatem Granicznym Policji Bezpieczeństwa – podległym Tajnej Policji Bezpieczeństwa (gestapo) i Ekspozyturą Służby Bezpieczeństwa (SD).

W odniesieniu do zbrodni przeciw życiu ludzkiemu, były to: wymuszone działaniami wojennymi porzucanie miejsc zamieszkania przez mieszkańców miasta, przesiedlenia z zajmowanych lokali, aresztowania, tortury, osadzanie w więzieniach, wywózki do obozów koncentracyjnych, morderstwa podczas przesłuchań i w więzieniu oraz egzekucje w miejscach straceń. Już w 1939 r. padły pierwsze ofiary – najpierw spośród żołnierzy Wojska Polskiego, broniących tego rejonu, a także cywilów – wskutek ostrzału lotniczego. Jesienią tego roku, funkcjonariusze niemieckiego aparatu terroru przystąpili do egzekucji na terenie miasta i w najbliższych okolicach. Niemcy wprowadzili odpowiedzialność zbiorową, aresztowania przypadkowych lub wybranych osób i tworzenie list zakładników, zabijanych wskutek niemieckich zarządzeń.

Niewinne ofiary zamordowane w miejscach kaźni, najbliższych miastu, takich jak teren przy moście kolejowym na Dunajcu, Wysokie, Biegonice, Rdzistów, cmentarz żydowski w Nowym Sączu

czy teren przy moście na ulicy Krańcowej, świadczą najdobitniej o niemieckim okrucieństwie. Symboliczna była śmierć w egzekucji, z rąk niemieckich oprawców, wybitnego artysty-malarza i społecznika, Bolesława Barbackiego...

Sądectanie trafiali do obozów pracy i obozów koncentracyjnych, byli wywożeni na roboty do Niemiec i przymusowo wcielani do formacji służby budowlanej. W ramach prowadzonej przez okupanta niemieckiego akcji eksterminacji ludności żydowskiej, Niemcy wymordowali praktycznie całą mniejszość żydowską. Wielu Sądectan, w wyniku wydarzeń wojennych opuściło swoje rodzinne miasto, by po wojennej tułaczce, prowadzącej często przez sowieckie łagry, już nigdy nie powrócić w rodzinne strony, pozostając na emigracji... Część spoczęła w obcej ziemi na zawsze...

Wielu, którym udało się przeżyć obozy i prace przymusowe, przebywało w warunkach urągających godności ludzkiej, utraciło zdrowie fizyczne, także i psychiczne, pozostając inwalidami do końca swego życia...

Spółeczeństwo poniosło także straty wynikające z konieczności funkcjonowania rodzin niepełnych, pozbawionych matek, ojców dających rodzinom źródła utrzymania, jak też i problemów osieroconych dzieci, które nie miały zapewnionych normalnych warunków do dalszego rozwoju, a przez to znacznie obniżyły się możliwości ich życiowego startu.

Lata 1941–1942 były szczególnie tragiczne pod względem umieralności na epidemie czerwonki i tyfusu. To także skutek wojennej biedy i braku możliwości skutecznego leczenia chorych.

Wskutek wojny i działań niemieckiego aparatu okupacyjnego, miasto utraciło ponad 1/3 swojej ludności.

W odniesieniu do przestępstw przeciw własności, były to: zniszczenia wywołane ostrzałami i bombardowaniami w 1939 r., rekwizycje towarów i majątku osobistego, wywłaszczanie lokali, przejmowanie wyposażenia, maszyn i urządzeń służących do prowadzenia działalności gospodarczej, przejęcie środków finansowych i depozytów placówek bankowych, przejęcie i rabunek mienia żydowskiego, rabunkowy wyrąb lasów, a w 1944 roku demontaż i kradzież wyposażenia warsztatów kolejowych i parowozowni, jak również dewastacja, palenie i wysadzanie w powietrze budynków i obiektów inżynierskich (mosty, tunele), wywiezienie taboru kolejowego. Ogółem zagrabieniu uległo około 90% urządzeń produkcyjnych warsztatów naprawczych, a zniszczono 40% budynków i urządzeń stałych. Z 2902 budynków z terenu miasta, 960 uległo uszkodzeniom różnego stopnia, w tym w przypadku 70 oszacowano zniszczenia na poziomie powyżej 50%. Ogólny stan zniszczenia miasta ustaliły władze rządowe w 1945 r. na 61,5%. Wartość strat wyceniono na 12,2 mln zł, według przedwojennej wartości.

Nie da się oszacować prawdziwych strat, poniesionych w dziedzinie kultury – od utraty zbiorów muzealnych, przez kradzieże pamiątek i obiektów o znaczeniu historycznym ze zbiorów prywatnych, zniszczenia i kradzieże dokonane przez Niemców w księgozbiorach bibliotek i zgromadzonych dokumentach archiwalnych. Niemcy zagrabili także majątek stowarzyszeń działających na terenie miasta przed wybuchem wojny.

W podsumowaniu należy podkreślić bezwzględność i okrucieństwo niemieckiego okupanta i przypomnieć wszelkie zbrodnie, których niemiecki okupant dopuścił się na społeczności naszego miasta, jak również wyzysk, rabunek i zniszczenie przemysłu i infrastruktury na terenie Nowego Sącza, którego dokonali Niemcy.

Wszystko to oprócz wymiaru moralnego ma także i swój wymiar materialny. Z powodów wymienionych powyżej, mamy pełne prawo domagać się od rządu Republiki Federalnej Niemiec jako państwa funkcjonującego w ramach wspólnoty państw Unii Europejskiej, określającego się mianem państwa demokratycznego i praworządnego, oprócz przyjęcia odpowiedzialności moralnej i politycznej za dokonane zbrodnie i rabunek, także zadośćuczynienia finansowego za poniesione szkody materialne, gospodarcze, finansowe i ludzkie, na przyjętych w cywilizowanym świecie wielowiekowych zasadach.

W oparciu o zasady prawa rzymskiego, ukształtowanego przed dwoma tysiącami lat, na których opierało się i opiera do tej pory całe prawo cywilizowanego świata, a które przewidywały naprawienie wyrządzonej szkody, mamy prawo, ale i obowiązek wobec przyszłych pokoleń, żądania zadośćuczynienia od narodu sprawców, rządu niemieckiego będącego prawnym spadkobiercą III Rzeszy Niemieckiej, także w zakresie zobowiązań wobec ofiar ówczesnej polityki państwa niemieckiego.

Dlatego też Rada Miasta Nowego Sącza, w sposób szczególny i dotkliwy doświadczonego niemiecką agresją i okupacją, w imieniu społeczności miasta, w tym także rodzin ofiar niemieckiego barbarzyństwa, wyraża poparcie dla starań zmierzających do uzyskania odszkodowań za straty wojenne od Niemiec.

W imieniu wnioskodawców projekt uchwały przedstawi Radna Iwona Mularczyk.

Iwona Mularczyk
Krzysztof Kucharczyk
Teresa Cabelo
Krzysztof Dęba
Iwona Dęba
Hanna Dęba
Iwona Dęba